

BLÄSTERN 3,4,5

Nr 3

Adress: Hudiksvallsgatan 4-6

Verksamhet: Industrihotell, tryckerier,
lager, kontor, m m

Ägare: AB Industricentralen

Markareal: 2.687 kvm

Våningsyta: 10.080 kvm

Stadsplan: P1 1761 B, fastställd
11 juni 1937

Nr 4

Adress: Gävlegatan 10-12 A

Verksamhet: Se nr 3

Ägare: AB Industricentralen

Markareal: 1.484 kvm

Våningsyta: 7.240 kvm

Stadsplan: Se nr 3

Nr 5

Adress: Gävlegatan 12 B - 14

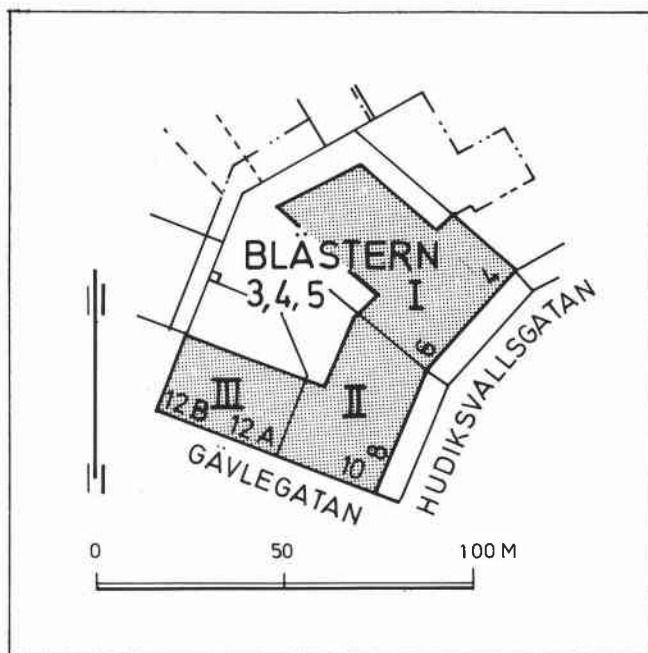
Verksamhet: Se nr 3

Ägare: AB Industricentralen

Markareal: 1.095 kvm

Våningsyta: 5.500 kvm

Stadsplan: Se nr 3

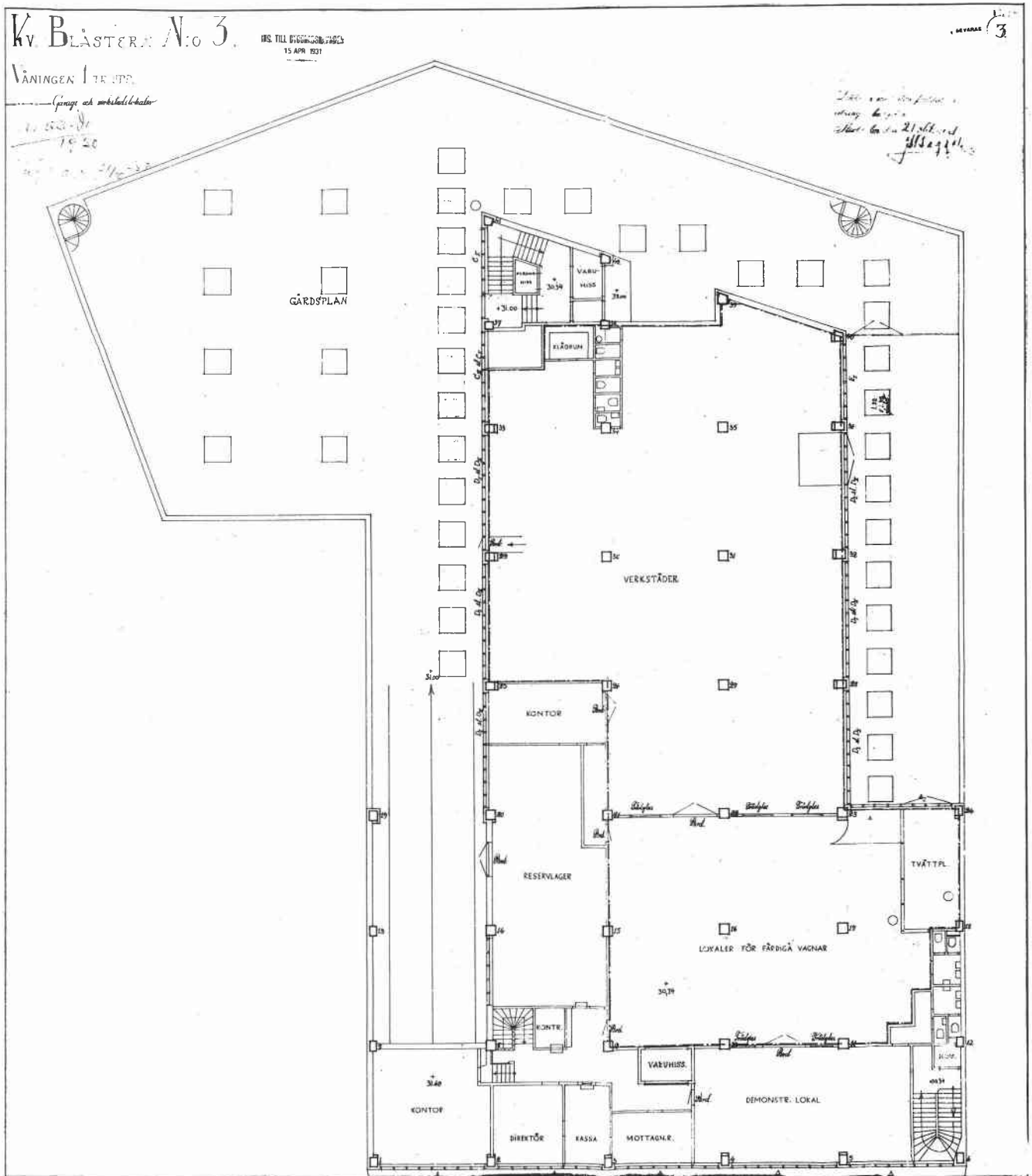
Industribyggnaderna I, II och III
1930 - 32, Ragnar Östberg

Industricentralens fabriksbyggnad Blästern 3,4,5 vid Gävlegatan och Hudiksvallsgatan. 1977, Ingvar Lundkvist. Fi 27030.

VÅNINGEN I TR. NFR.

Gångar och möbelskåp

Lokaler för hantverk
och mindre industrier
Huset består av 21 lokaler
och 3 st. galler.

Plan av våning 1 tr i hus I, fastigheten 3, Ragnar Östberg. BNA 1930.

Historik

Industricentralens byggnader I, II och III, avsedda att bereda lokaler för hantverk och mindre industrier, uppfördes 1930-32 efter Ragnar Östbergs ritningar. Bebyggelsen omfattade förutom källarvåning och överbyggda gårdar 6 resp 7 våningar, varav de två översta blev indragna takvåningar. Konstruktionsstommen

utgjordes av armerad betong, invändigt utförd i modulsystem med betongpelare. Varu- och personhissar och högspänningsstation installerades vid byggnadstiden. Genom trapphusens placering vid gavelmurarna kom husen att förenas invändigt.

Fasadmaterialiet är formpressat och profilerat rött tegel. Enhetliga spröjsade fönsterrader bildar sammanhängande band. Anläggningens exteriör är ett tidigt prov på funktionalistisk industriarkitektur. Gatu- och gårdsfasaderna har ej ändrats och exteriörerna har således behållit sin ursprungliga karaktär.

Nuvarande verksamhet

Fastigheten fungerar som industrihotell. Grafiska industrier, främst tryckerier, dominerar bland de 20 verksamheterna.

Tryckeri i hus III, 6 tr upp. S82-0433-4.

Planförhållanden (för Blästern 3,4,5,6,11,13 och 14)

Stadsplan: Pl 1761 B fastställd den 11 juni 1937.

Ändamål: Industri.

Byggnadsrätt: Höjd 22 meter över vidliggande gata mot Norra Stationsgatan, Hälsingegatan och Gävlegatan resp 17,5 meter mot Hudiksvallsgatan. Gårdarna i kvarterets inre får i huvudsak överbyggas.

Översiktliga planer: Zonplan 70 anger arbetsområde. Trafikplan 77 anger kvarteret beläget i ett område med begränsad genomfartstrafik. Norra Stationsgatan utgör huvudgata. Hälsingegatan och Gävlegatan är matargator.

Kommentarer: Gällande stadsplan saknar skyddsbestämmelser varför den formellt ej förhindrar omdaning genom rivning/nybyggnad.

Gällande stadsplan kan ligga till grund för bevarande-ombyggnad. Ur plansynpunkt kan nuvarande eller liknande verksamheter fortsätta i kvarteret. Utfarter får ordnas mot samtliga gator.

Fastigheten 3, hus I, gårdsfasad. S82-0433-1.

Byggnadernas utformning och skick

Dessa tre fastigheter har byggnader av enhetlig utformning med husdjup på 22 m, rumshöjd på 3 m i 5-6 plan samt två indragna takvåningar och källare. Betongstommen har en pelardelning på 6-7 m och bjälklagen tål 600 kg/kvm på nedre plan och 400 kg/kvm på övre plan. Fönstren är stora och utformade som tätspröjsade, sammanhängande partier som följer stommens pelardelning.

Byggnaderna har inte renoverats i samma omfattning som flera av de övriga byggnaderna i kvarteret, men är i gott skick.

Kommunikationsläget är gott. Busshållplatser finns i kvarteret. Det är ca 1.000 m till S:t Eriksplans T-banestation och något längre till Karlbergs pendeltågsstation. Norra Stationsgatan i kvarterets norra del utgör en del av E4 och tillgängligheten för biltransporter är således god. Byggnad I och III har stora portar mot Hudiksvallsgatan resp Gävlegatan med indragen lastkaj och godshiss med ca 1 tons kapacitet. Ett övre plan i byggnaderna kan även nås via genomfart till en överbyggd gård. Tillsammans finns i fastigheterna 120 parkeringsplatser varav 100 under tak. Entréförhållandena med nivåskillnader till gatuplan och små hissar gör större delen av lokalerna svårtillgängliga för rörelsehindrade.

Fastigheten 5, hus III, gårdsfasad. S82-0434-1.

*Trapphus i fastigheten 4, hus II.
S82-0433-8.*

Snickeriverkstad i hus I. S82-0434-8.

Användningsmöjligheter

Byggnaderna utnyttjas av ett flertal olika verksamheter, huvudsakligen grafisk industri, lager och kontor. Det centrala läget, god transporttillgänglighet och generell byggnadsutformning ger förutsättningar för fortsatt mångsidig användning av sådan art, för vilken byggnaderna en gång uppfördes.

Bevarandesynpunkter

Industricentralens byggnadskomplex har en välbevarad arkitektur på gatu- och gårdssidan i funktionalistisk anda. Smärre moderniseringar av interiören har ej inverkat på den inre fabriksmiljöns karaktär. Även byggnadens användning motsvarar de ursprungliga intentionerna.

Förslag till skyddsföreskrifter

Industricentralens byggnad på fastigheten Blästern 3,4,5 bedöms äga kulturhistoriskt värde motsvarande fordringarna i 1960 års byggnadsminneslag.

Skyddsföreskrifterna bör omfatta följande punkter:

1. Fabriksbyggnaderna, på kartan markerade I,II och III, får inte rivas eller till sina gatu- och gårdsexteriörer förändras.
2. I byggnaderna får åtgärder inte vidtagas som medför förvanskning av ursprunglig bärande konstruktion eller ursprunglig planlösning.
3. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på sådant sätt och med sådana material att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Ovan angivna byggnader bör vid stadsplaneändring betecknas med Q.

Interiör i konfektyrfabriken 5 tr upp i hus II. S82-0433-7.

Elektromekanisk verkstad i hus II. S82-0433-9.

BLÄSTERN 6

Adress: Norra Stationsgatan 75-81

Verksamhet: Industrihotell, tryckeri,
lager, kontor

Ägare: Svenska Personal- och
Pensionskassan

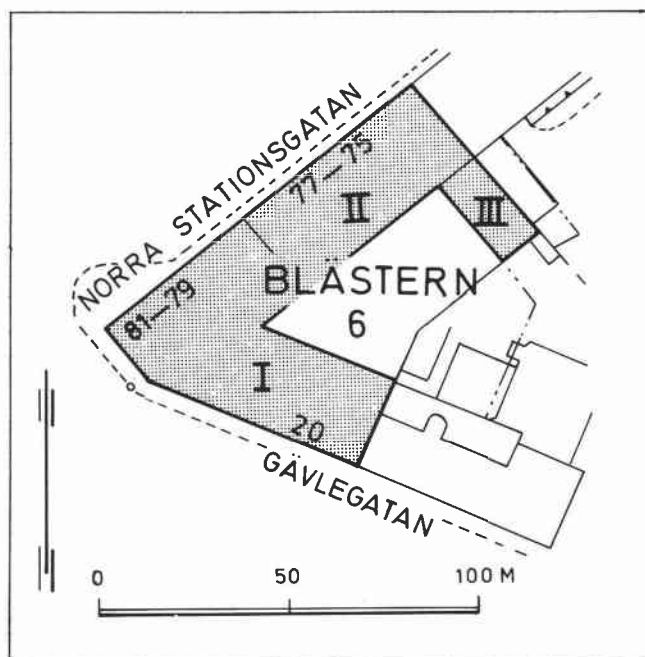
Markareal: 5.100 kvm

Våningsyta: 31.980 kvm

Stadsplan: P11761 B, fastställd den
11 juni 1937

I Industri- och kontorshus, 1938
Eskil Sundahl

II och III, industri- och kontorshus,
1946-48, Eskil Sundahl

*Blästern 6, hus I vid Gävlegatan och Norra Stationsgatan. 1977, Ingvar Lundkvist.
Fi 27035.*

Historik

Bröderna P E och J H Hedlund startade tillverkning av byggnadssmidan i en smedja år 1911 vid Norrtull. Rörelsen utvidgades till produktion av större järnkonstruktioner, bl a för Stockholms stads kraftverk vid Untra, broklaff mellan Stora och Lilla Essingen m fl. Firman ombildades till aktiebolag 1918 under firmanamn AB Bröderna Hedlund. Den ständigt ökande omsättningen föranledde företagets investering i en industrihotells- och kontorsbyggnad å tomt 6 i kv Blästern, I.

Ritningarna upprättades av Eskil Sundahl 1938 och konstruktionerna av H Kreüger Konsulterande Ingenjörfirma.

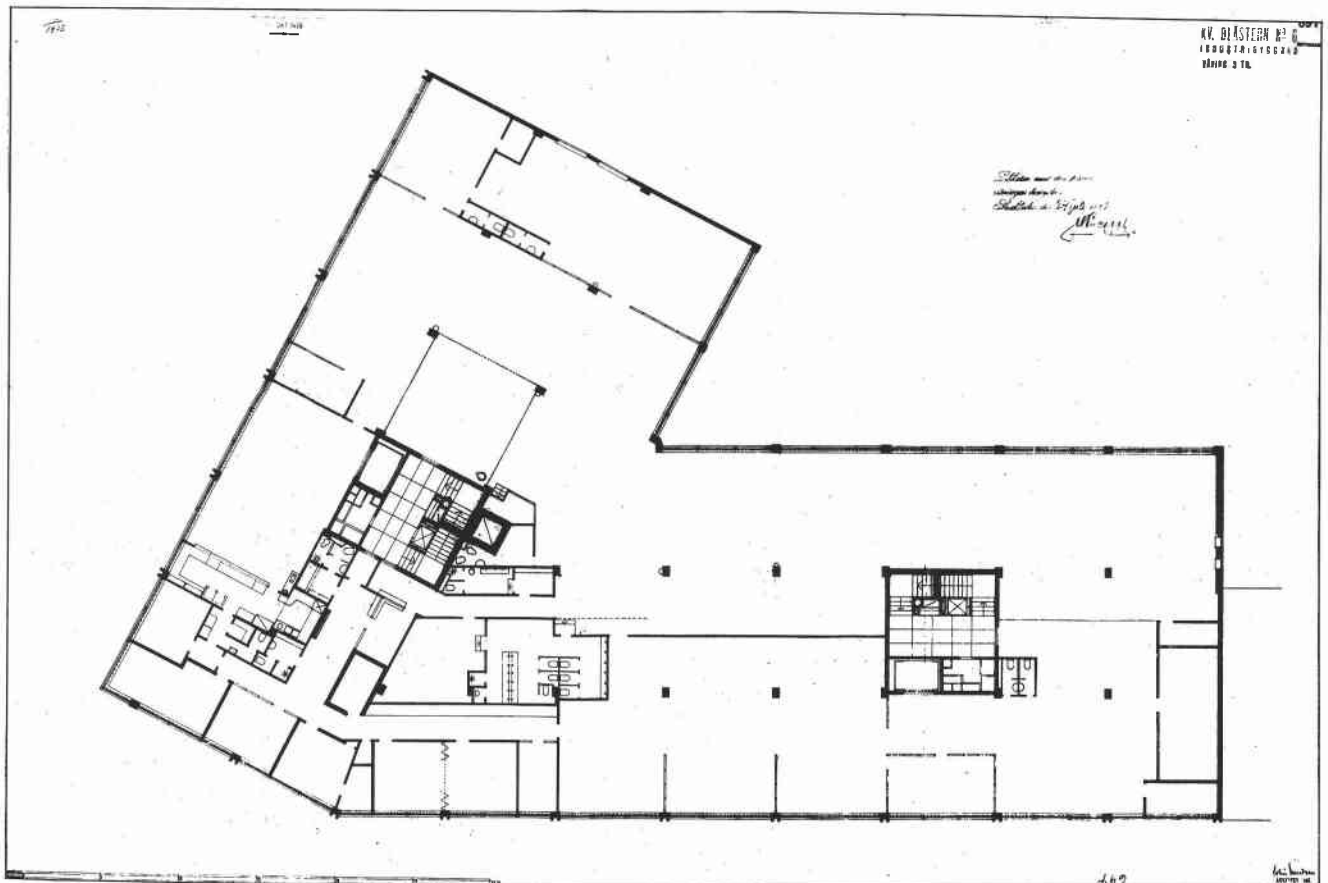
Byggnadens stomme utfördes i skelettsystem av järn med pelare i fasaderna jämte två inre pelarrader c'c 8 m. Takkonstruktionen bestod av armerade betongplattor mellan järnbalkar. Mittfacken har disponerats för lager, arkiv m m, ytterfacken för arbetsplatser av olika slag.

Fasaden har fått sin karaktär av byggnadens konstruktion. Fönstergrupperna kom att motsvara minimibredden för en arbetsplats och fönstren, dragna till innertaken, har delats i sex rutor. Som fasadmateriel valdes Mälardalens Linafasadtegel som lades i munkförband med bakmurning av 1,6-tegel.

Fastigheten tillbyggdes 1946-48 efter Eskil Sundahls ritningar, II, III.

Industrihusets lokaler i I, II och III uppläts till företag med behov av verkstads- och kontorslokaler.

Plan 3 tr av hus I, Eskil Sundahl. BNA 1939.

Nuvarande verksamhet

Bland verksamheterna i industrihuset dominerar grafiska företag och redaktioner. En omfattande modernisering har ägt rum i de övre kontorsplanen på 1970-talet.

Planförhållanden (för Blästern 3,4,5,6,11,13 och 14)

Stadsplan: P1 1761 B fastställd den 11 juni 1937.

Ändamål: Industri.

Byggnadsrätt: Höjd 22 meter över vidliggande gata mot Norra Stationsgatan, Hälsingegatan och Gävlegatan resp 17,5 meter mot Hudiksvallsgatan. Gårdarna i kvarterets inre får i huvudsak överbyggas.

Översiktliga planer: Zonplan 70 anger arbetsområde. Trafikplan 77 anger kvarteret beläget i ett område med begränsad genomfartstrafik. Norra Stationsgatan utgör huvudgata. Hälsingegatan och Gävlegatan är matargator.

Kommentarer: Gällande stadsplan saknar skyddsbestämmelser varför den formellt ej förhindrar omdaning genom rivning/nybyggnad.

Gällande stadsplan kan ligga till grund för bevarande-ombyggnad. Ur plansynpunkt kan nuvarande eller liknande verksamheter fortsätta i kvarteret. Utfarter får ordnas mot samtliga gator.

Tryckeri i hus I, bv. S82-0486-6.

Byggnadernas utformning och skick

Byggnaderna har en enhetlig utformning med ett husdjup på 24 m, 4-6 våningsplan samt två indragna takvåningar, samtliga med en rumshöjd på 3,5 m. Stommens pelardelning är 7-8 m. Tillåten golvlast är tillräcklig för tryckeri och ligger troligen på 600 kg/kvm. Fönstren är stora och utformade som tätspröjsade, sammanhängande partier som följer stommens pelardelning. Byggnaderna som har fasader av puts och tegel är i gott skick.

Fastighetens kommunikationsläge är gott. Busshållplats finns i kvarteret. Det är ca 1.000 m till S:t Eriksplans T-banestation och något längre till Karlbergs pendeltågsstation. Norra Stationsgatan utgör en del av E4 och tillgängligheten för biltransporter via en parallell lastgata är således god. Anläggningens bägge skänklar har stora portar med indragen lastkaj och anslutande godshissar med en kapacitet på upp till 2,5 ton. De flesta entréerna ligger i markplan och gör lokalerna i stor utsträckning tillgängliga för rörelsehindrade. I fastigheten finns 120 parkeringsplatser varav 80 under tak.

Användningsmöjligheter

Byggnaderna utnyttjas av ett flertal olika verksamheter, kontor i stor utsträckning, men även lager och grafisk industri. Centralt läge, god transporttillgänglighet samt generell byggnadsutformning ger goda möjligheter till fortsatt mångsidig användning. Det relativt stora husdjupet gör visserligen förutsättningarna för renodlad kontorsanvändning mindre goda. Å andra sidan har fastigheten ett fördelaktigt hörnläge vettande mot öppna trafikutor.

Lagerlokal i hus I. S82-0486-7.

Gårdsfasad av hus I. S82-0486-8.

Bevarandesynpunkter

Fastigheten Blästern 6 har en välbevarad funktionalistisk industriarkitektur. I byggnadens inre har smärre ombyggnader samt en kontorisering ägt rum.

Förslag till skyddsföreskrifter

Byggnaderna på fastigheten Blästern 6 bedöms äga kulturhistoriskt värde motsvarande fordringarna i 1960 års byggnadsminneslag.

Skyddsföreskrifterna bör omfatta följande punkter:

1. Fabriksbyggnaderna, på kartan markerade I, II och III, får inte rivas eller till sina exteriörer förändras.
2. I byggnaderna får åtgärder inte vidtagas som medför förvanskning av ursprunglig bärande konstruktion.
3. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt och med sådana material att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Ovan angivna byggnader bör vid stadsplaneändring betecknas med Q.

BLÄSTERN 11

Adress: Hälsingegatan 43-45
Hudiksvallsgatan 2

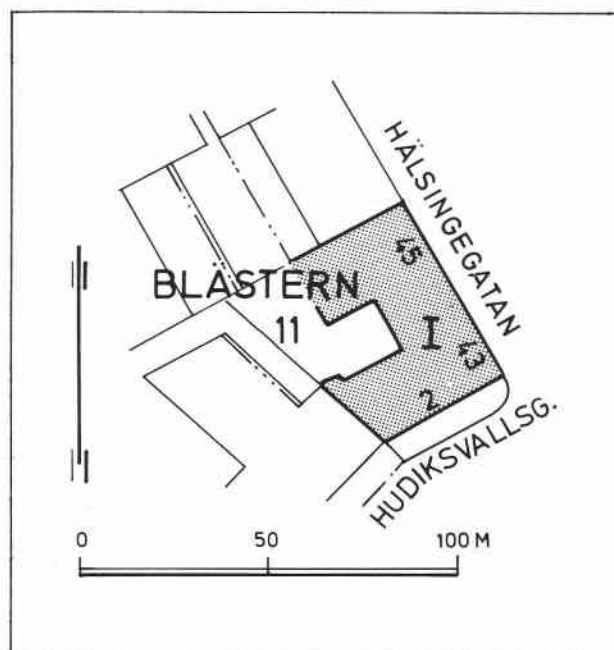
Verksamhet: Industrihotell, bilverkstad,
lab, lager, kontor, utbildning m m

Ägare: Presidium AB

Markareal: 2.429 kvm

Våningsyta: 12.655 kvm

Stadsplan: P1 1761 B, fastställd den
11 juni 1937

I Verkstadshus, 1930-32, S E Lundkvist
påbyggt 1937 och 1957

Blästern 11 vid Hudiksvallsgatan och Hälsingegatan. 1977, Ingvar Lundkvist, Fi 27028.

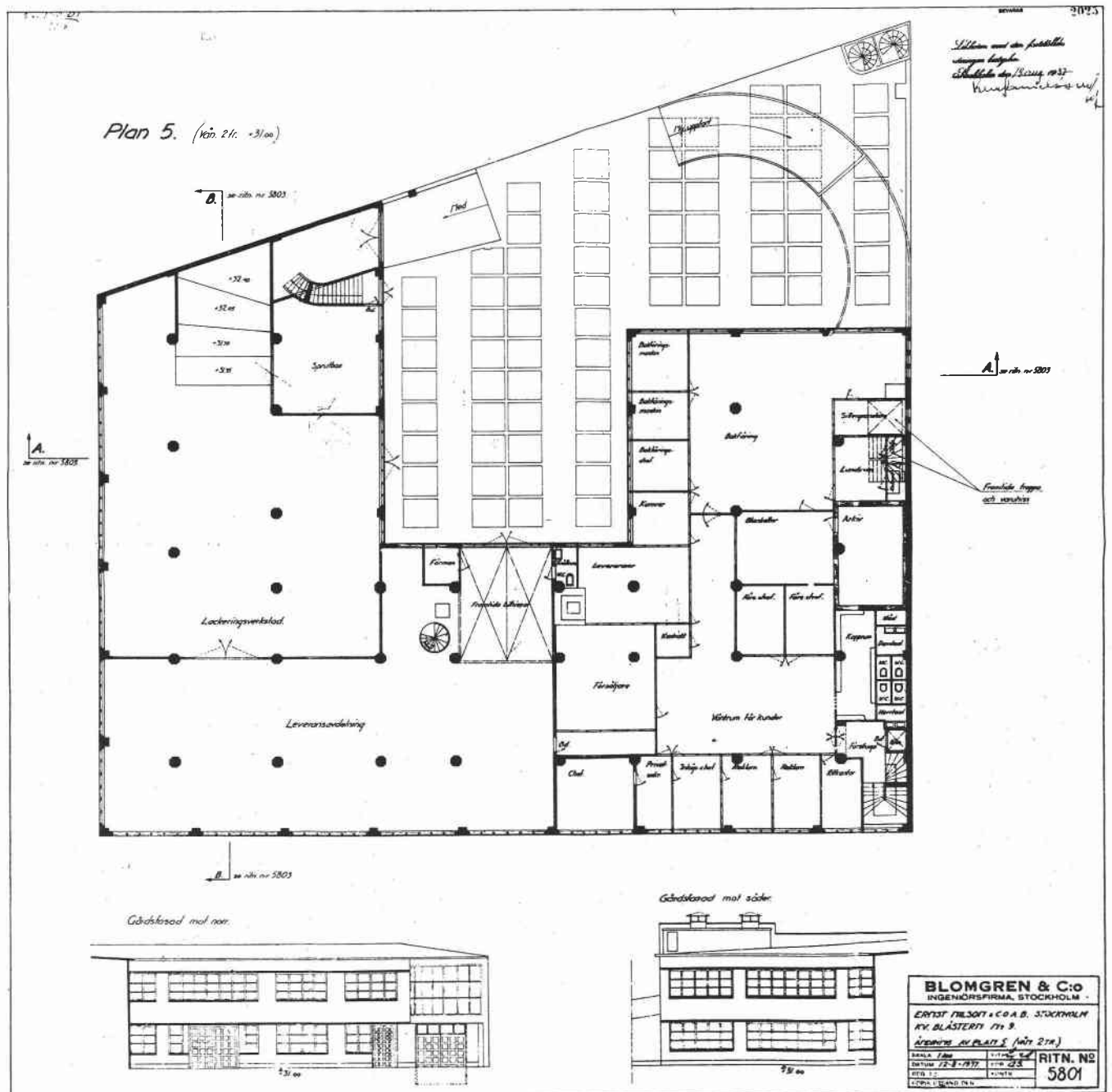

Historik

AB Ernst Nilsson & Co Automobilfirma grundades 1919 med lokaler invid Katarinahissen. Firman flyttade till utställningslokalerna Birger Jarlsgatan 23 året därpå och år 1924 till Kungsgatan 28. Ernst Nilsson erhöll agentur från Ford och Studebaker och sålde person- och lastautomobiler samt tillbehör, bl a gummiringar. 1930 inköptes en tomt i kv Blästern för att tillgodose firmans behov av ändamålsenliga bilverkstäder.

Ritningarna till verkstadshuset I upprättades av arkitekten S E Lundqvist och byggnaden uppfördes 1930-32 i två våningar med två källarplan. Bottenvåningen var av-

Ritning av plan 5. BNA 1937.

sedd till utställningshall och serviceverkstad och övervåningen till reparationsverkstad och kontor. Fasaden kläddes med rött tegel och de rutindelade fönstren bildade enhetliga band. Stomkonstruktionen utfördes av armerad betong.

1937 påbyggdes två våningar som blev tillgängliga för bilar via en utvändigt spiralformad ramp på gårdssidan. Påbyggnadens fasadutformning blev lika med den ursprungliga byggnadens. 1957 påbyggdes huset med ytterligare tre våningar, av vilka de två översta blev indragna från fasadlivet.

Sedan 1942 var verksamheten inriktad på försäljning och service av Volvobilar. År 1973 avflyttade verksamheten till Västertorp och fastigheten övertogs av Presidium AB.

Bilrampen på byggnadens norra gårdsfasad. S82-0487-2.

Bilverkstad på plan 4. S82-0487-1.

Nuvarande verksamhet

Fastigheten disponeras som kontors- och industribyggnad. IVL, Institutet för vatten & luftvårdsforskning upptar de övre planen för kontor och laboratorier och utnyttjar körrampen för sina transporter. Kontorslokaler disponeras även av AB Svenska Finans Dataterminal. Av de nedre planen används lagerlokaler för Saab-Ana och verkstäder för Bilia samt utställningslokaler för AB Ratus utställningssystem.

Planförhållanden (för Blästern 3,4,5,6,11,13 och 14)

Stadsplan: P1 1761 B fastställd den 11 juni 1937.

Ändamål: Industri.

Byggnadsrätt: Höjd 22 meter över vidliggande gata mot Norra Stationsgatan, Hälsingegatan och Gävlegatan resp 17,5 meter mot Hudiksvallsgatan. Gårdarna i kvarterets inre får i huvudsak överbyggas.

Översiktliga planer: Zonplan 70 anger arbetsområde. Trafikplan 77 anger kvarteret beläget i ett område med begränsad genomfartstrafik. Norra Stationsgatan utgör huvudgata. Hälsingegatan och Gävlegatan är matargator.

Laboratorium i Institutet för vatten- och luftvårdsforskning. S82-0487-5.

Kommentarer: Gällande stadsplan saknar skyddsbestämmelser varför den formellt ej förhindrar omdaning genom rivning/nybyggnad.

Gällande stadsplan kan ligga till grund för bevarande-ombyggnad. Ur plansynpunkt kan nuvarande eller liknande verksamheter fortsätta i kvarteret. Utfarter får ordnas mot samtliga gator.

Byggnadernas utformning och skick

Denna högt exploaterade fastighet har en enhetlig byggnadsutformning i sex plan samt två indragna takvåningar och källare. Husdjupet är 18 m, rumshöjderna 2,7-3,2 m. Betongstommens pelardelning är 5-6 m. Fönstren är stora och utformade som tät-spröjsade, sammanhängande partier som följer stommens pelardelning.

Byggnaden har tegelfasad. Lokalerna är invändigt renoverade, delvis till hög standard. Som helhet är fastigheten i gott skick.

Kommunikationsläget är gott. Busshållplats finns direkt utanför. Det är ca 1.000 m till S:t Eriksplans T-banestation och något längre till Karlbergs pendeltågsstation. Mot Hälsingegatan finns nedfart till lagerkällare och garage. Mot Hudiksvallsgatan finns portar till bilverkstad och genomfart upp till gård. En senare tillbyggd spiralformad ramp på gården gör även de övre planen tillgängliga för biltransport. Måttliga nivåskillnader till mark gör entréförhållanden sådana att lokalerna i viss utsträckning kan göras tillgängliga för rörelsehindrade. Fastigheten har 148 parkeringsplatser varav 120 under tak.

Användningsmöjligheter

Lokalerna är fullt utnyttjade av flera olika verksamheter, bilverkstad, laboratorier, lager, kontor och utbildningslokaler. Centralt läge, god transporttillgänglighet och utformning ger byggnaden goda förutsättningar för fortsatt mångsidig användning, av sådan art, för vilken den också en gång uppfördes.

Bevarandesynpunkter

Fastigheten har en sammanhållen och enhetlig exteriör p g a att påbyggnadsetapperna från 1937 och 1957 har exteriörmässigt anpassats till ursprunglig fasadutformning. Därigenom har karaktären av funktionalistisk industriarkitektur bibehållits.

Förslag till skyddsföreskrifter

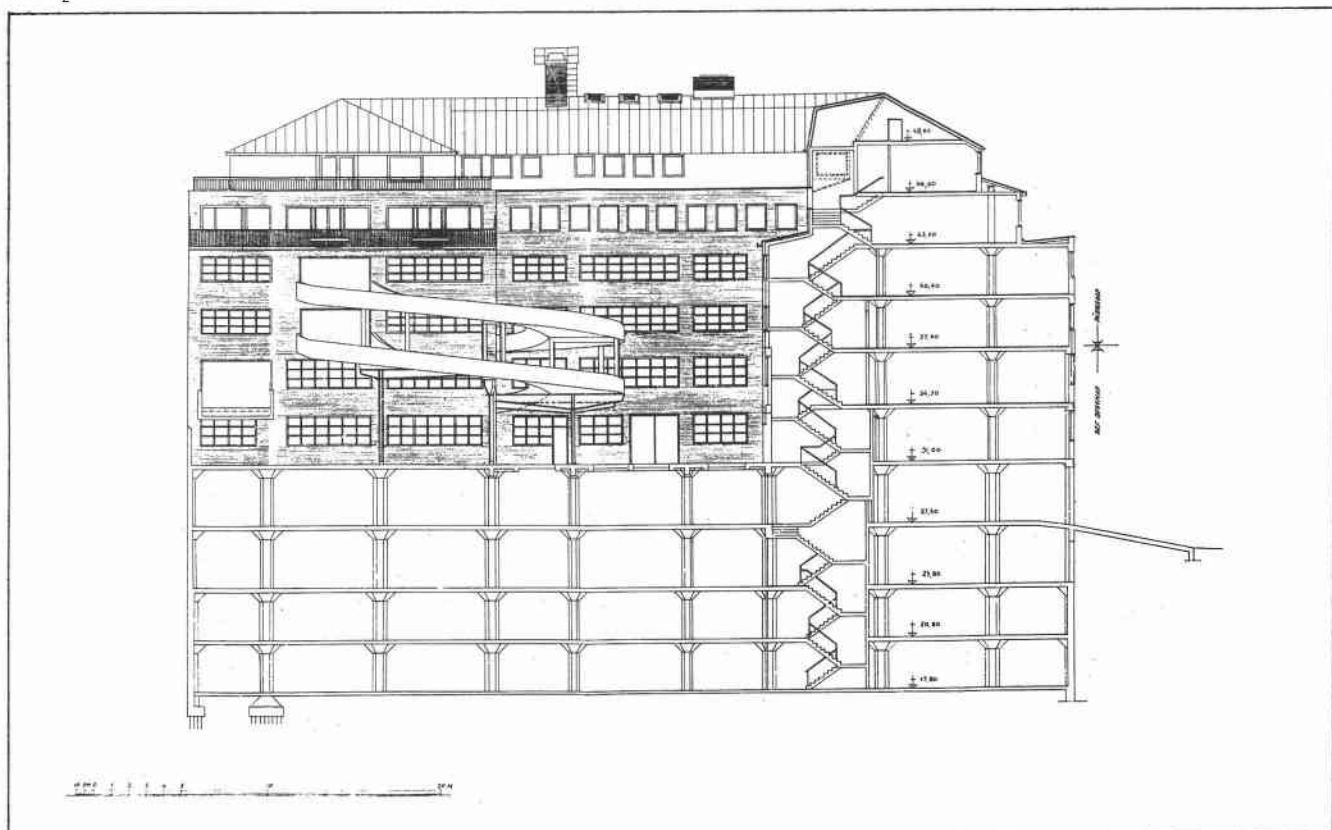
Industrifastigheten på fastigheten Blästern 11 bedöms ha större kulturhistoriskt värde. BS 38 §, andra stycket, är tillämplig.

Skyddsföreskrifterna bör ha följande lydelse:

Byggnaden, på kartan markerad I, får till sitt yttre inte förändras. I byggnaden får åtgärder inte vidtagas som medför förvanskning av ursprunglig bärande konstruktion.

Ovan angiven byggnad bör vid stadsplaneändring betecknas med q.

Ritning avseende påbyggnad av två hela och två indragna våningar jämte bilrampen. BNA 1957.

BLÄSTERN 13

APOTEKARNES

BLÄSTERN 13 (förut Blästern 10)

Adress: Hälsingegatan 47-51
Norra Stationsgatan 2

Verksamhet: Industrihotell, lager,
kontor, lab, service-
verkstäder m m

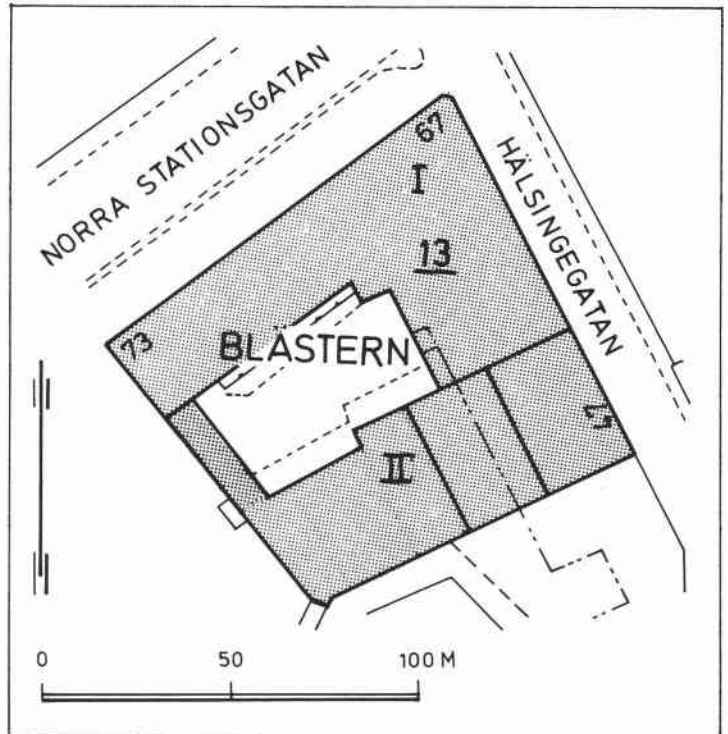
Ägare: Presidium AB

Markareal: 9.141 kvm

Våningsyta: 23.745 kvm

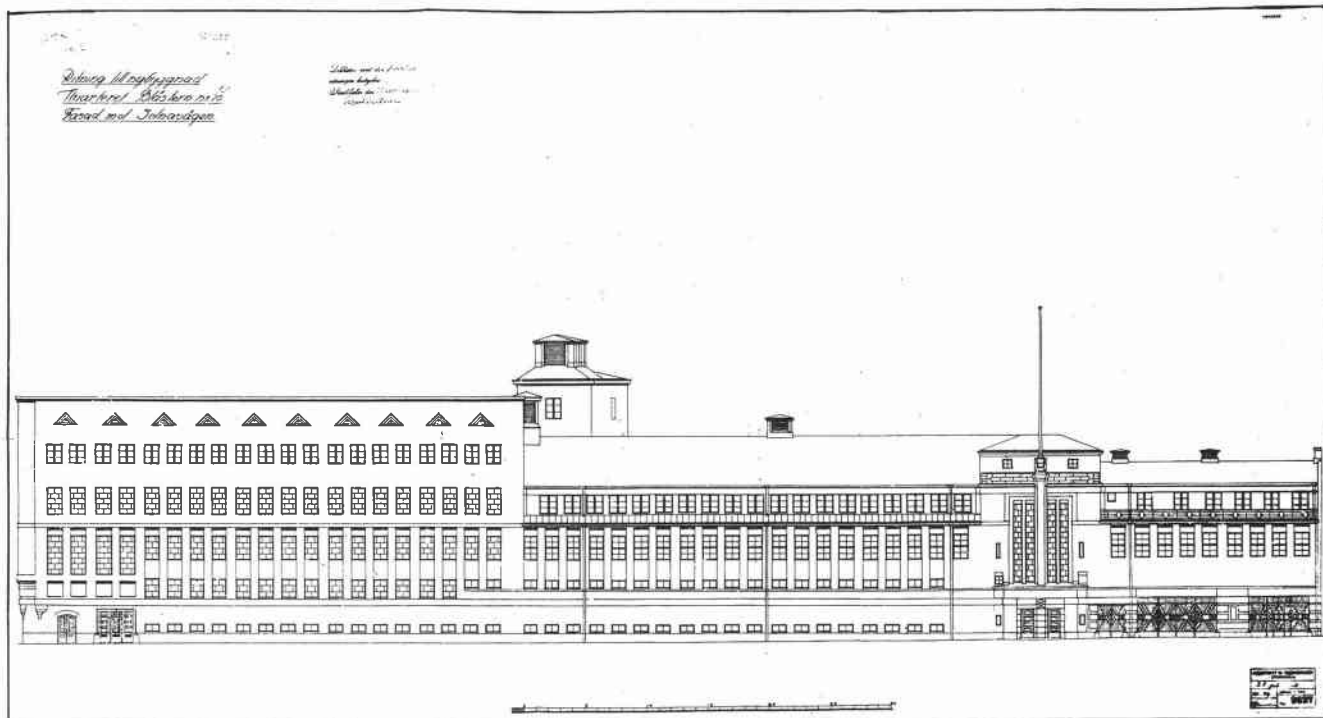
Stadsplan: P1 1761 B, fastställd
11 juni 1937

- I Mineralvattenfabrik, 1931-34
Edvard Bernhard
- II Kontorshus, 1980

Blästern 13, f.d. Apotekarnas Mineralvattenfabrik vid Hälsingegatan och Norra Stationsgatan. 1977, Ingvar Lundkvist. Fi 27037.

Fasadritning till hus I vid Norra Stationsgatan, Edvard Bernhard. BNA 1931.

Historik

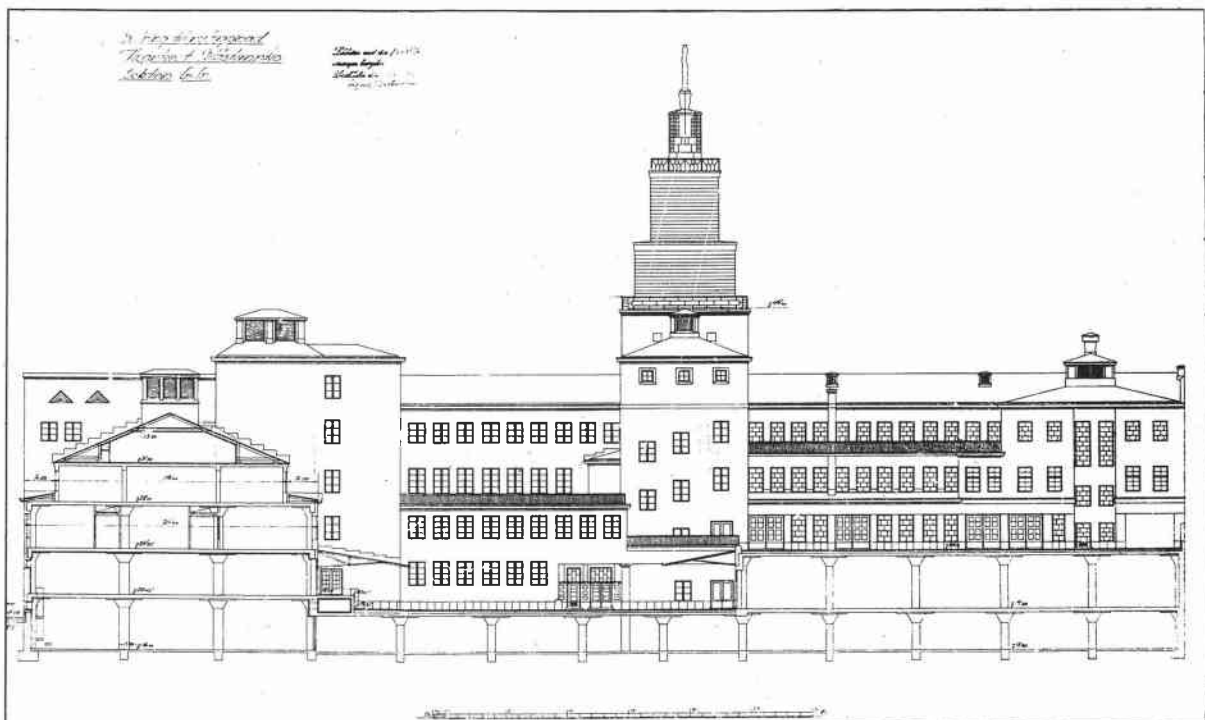
Apotekarnes Mineralvatten AB grundades 1874 i syfte att framställa hälsovatten med drift och kontroll av tillverkningen i Apotekarsocietetens regi. Mineralvattenfabriken etablerades först i kv Brunfisken vid Nybrogatan och från 1888 i f d Blindinstitutets lokaler i dåvarande Rudan Större (Guldfisken) vid samma gata. Tillverkningen av destillerat vatten med tillsats av mineralsalter och kolsyra kom att omfatta

Första klassens vatten:	selters-,soda- och bilinervatten
Andra "	" : emser-, karlsbader- och vichyvatten
Tredje "	" : järnvatten

Den tekniska utrustningen bestod i huvudsak av kopparbeslagna diskbaljor, levererade av kopparslagaren Claussen, ett kolsyreverk av märket Sievers & Bauer för blandning av krita och svavelsyra i blykärl i satser om 25 kannor (65 l), tappning genom s k göranssonskra kranar i en flaska i taget och slutligen förslutning med kork och ståltrådsträngning med åtföljande etikettering. Under år 1875-80 arbetade 15 män och 8 kvinnor i tillverkningen och distributionen skedde genom specialbeställda vattenvagnar.

1908 moderniserades processen genom inköp av nya apparater, sandstensfiltrering och användning av flytande kolsyra från Kolsyrefabriken på Liljeholmen, samt ny distributionsapparat. Tillverkningen utökades med sockerhaltiga läsk- och bordsdrycker samt radioaktivt vatten, det senare i hård konkurrens med AB Radioaktivt Vattens produkter.

1916 övertog Apotekarnes Mineralvatten bolag AB Nordstjernen och inköpte dess aktier; 1918 inköpte bolaget AB Pomril. 1928 övergick aktiemajoriteten till AB Stockholms Bryggerier.

Sektion av byggnad I vid Hälsingegatan, Edvard Bernhard. BNA 1931.

För utvidgning av rörelsen efter sammanslagningarna blev de gamla lokalerna vid Nybrogatan otillräckliga trots genomförd elektrifiering och nytt kylmaskineri levererat av AB Luth & Rosén. Tomt för en ny fabrik förvärvades av AB Stockholms Bryggerier i kv Blästern 1930.

Ritningarna för Apotekarnes Mineralvattenfabrik förfärdigades av den för industribyggen ofta anlitate arkitekten Edvard Bernhard och erhöll byggnadslov 1931. Hörnfastighetens, I, fasader betonades vid Hälsingegatan med ett kubiskt avtrappat torn för kylverkets kondensatorer, krönt med en skulptur av en vattenbärerska, signerad Gustaf Sandberg. Gatufasaderna kläddes med handslaget tegel av Rödbotillverkning och gårdsfasaderna av rödtegel resp. pimsbetong.

I fasadarkitekturen samspelar de nedre våningarnas lisenindelning, den krönande trekantfriserna på slät muryta och fönsterbandens varierande former i klassicerande anda. Huvudentrén vid Hälsingegatan har en representativ utformning med pelarburen och marmorklädd trapphall och ett monumentalt trapphus med mässingssmide i form av lekande delfiner.

För konstruktionen svarade firman Looström & Gelin. Byggnaden utfördes med stomme av armerad betong och bjälklag i pelardäckskonstruktion med 6 à 8 meter mellan pelarna.

I tillverkningskedjan upptogs byggnadens I bottenvåning av tomglas-, flasksköljnings- och tappningshallen. Till tappningshallen anslöt ledningen med den färdiga produkten som bestod av destillerat vatten med i olika avdelningar tillsatta saltlösningar, kolsyre och sockerlag. Från tappningshallen gick transportbanden till automatisk kapsylering, lagring och utlastning. I numera rivna byggnader var personalrum, verkstäder med kraftstation samt panncentral inrymda.

Verksamheten flyttade från fastigheten 1972 som senare övertogs av AB Presidium.

Hus I gårdsfasad mot Hälsingegatan. T.h. nybyggnaden från 1980. S82-0488-8.

Nuvarande verksamhet

Fastigheten fungerar efter ombyggnad som ett industrihotell för bl a AB Siemens försäljningsavdelning och teknisk utveckling, Ahlsells rörfirma, Calor Celsius m fl, kontor och lager. Del av hus II revs för nybyggnad 1980 och disponeras av Motorreovering AB, Statens Reproduktionsanstalt och Sonab.

Planförhållanden (för Blästern 3,4,5,6,11,13 och 14)

Stadsplan: P1 1761 B fastställd den 11 juni 1937.

Ändamål: Industri.

Byggnadsrätt: Höjd 22 meter över vidliggande gata mot Norra Stationsgatan, Hälsingegatan och Gävlegatan resp 17,5 meter mot Hudiksvallsgatan. Gårdarna i kvarterets inre får i huvudsak överbyggas.

Översiktliga planer: Zonplan 70 anger arbetsområde. Trafikplan 77 anger kvarteret beläget i ett område med begränsad genomfartstrafik. Norra Stationsgatan utgör huvudgata. Hälsingegatan och Gävlegatan är matargator.

Kommentarer: Gällande stadsplan saknar skyddsbestämmelser varför den formellt ej förhindrar omdaning genom rivning/nybyggnad.

Gällande stadsplan kan ligga till grund för bevarande-ombyggnad. Ur plansynpunkt kan nuvarande eller liknande verksamheter fortsätta i kvarteret. Utfarter får ordnas mot samtliga gator.

*Paradstrapphus till f.d. direktionsvåningen med stenbeklädnad av kolmårds-
marmor och delfinfigurer i järnsmidet. S82-0488-9.*

Byggnadernas utformning och skick

Bedömningen gäller den äldre fabriksbyggnaden (I) i hörnet Norra Stationsgatan-Hälsingegatan. Jämfört med övriga byggnader i kvarteret har denna en mer varierad utformning. Av de fyra planen över mark är det höga bottenplanet mot Hälsingegatan numera avdelat med ett mellanbjälklag. Dessa plan har också ett mycket stort djup på 36 m, medan övre plan är indragna och har liksom lokalerna mot Norra Stationsgatan ett djup på 24 m. Rumshöjderna håller sig huvudsakligen kring 3,5 m. Betongstommen har en pelardelning på 5-8 m. Fönstren är regelbundet och tätt placerade.

Fabriksbyggnaden genomgår för närvarande ombyggnader som omfattar nya vertikalkommunikationer, påbyggnad och allmän upprustning.

Kommunikationsläget är gott. Busshållplatser finns alldeles utanför. Det är ca 1.000 m till S:t Eriksplans T-banestation och något längre till Karlbergs pendeltågstation. Norra Stationsgatan utgör en del av E4 och tillgängligheten för bil-

F.d. tappningshallen i hus I. S82-0488-5.

transporter till fastigheten via en parallell lastgata är således god. Via en stor gård nås ordentligt tilltagna lastkajer. Fastigheten har drygt 200 parkeringsplatser varav 100 under tak. Nybyggnader och ombyggnader har medfört att även de äldre delarna i stor utsträckning är tillgängliga för rörelsehindrade.

Användningsmöjligheter

Den äldre byggnaden inrymmer ett flertal olika verksamheter, Siemens utvecklingslaboratorium och försäljningskontor, Ahlsells rörlager m fl. Det stora husdjupet och glesa vertikalkommunikationerna har hittills utgjort ett hinder för eftersträvt större andel kontorsverksamheter. Planerade ombyggnader avses förbättra förutsättningarna härför vilket dock sker till priset av förändring av ursprungligt utseende. Från funktionell synpunkt är den äldre byggnaden med sitt stora djup och goda transporttillgänglighet mer lämpad för fortsatt industri- och lagerverksamhet, medan läge och lönsamhet talar för kontorsanvändning.

Finmekanisk verkstad 4 tr upp i hus I. S82-0488-3.

Trapphuset vid Norra Stationsgatan. S82-0488-11.

Bevarandesynpunkter

Fastighetens fasader är helt bevarade i formgivning av Edward Bernhard med klassicerande tegelarkitektur. Den inre fabriksmiljön är däremot förändrad genom såväl ombyggnader som nybyggnaden på tomtens södra och västra sida.

Förslag till skyddsföreskrifter

För Apotekarnes Mineralvatten AB:s anläggning på fastigheten Blästern 13 bedöms ha större kulturhistoriskt värde. BS 38 §, andra stycket, är tillämplig.

Skyddsföreskrifterna bör ha följande lydelse:

Byggnaden, på kartan markerad I, får till sitt yttre inte förändras. I byggnaden får åtgärder inte vidtagas som medför förvanskning av ursprunglig bärande konstruktion.

Ovan angiven byggnad bör vid stadsplaneändring betecknas med q.

BLÄSTERN 14

BLÄSTERN 14 (föret Blästern 8)

Adress: Gävlegatan 16-18

Verksamhet: Landstingsförbundets kontor

Ägare: Landstingsförbundet

Markareal: 3,214 kvm

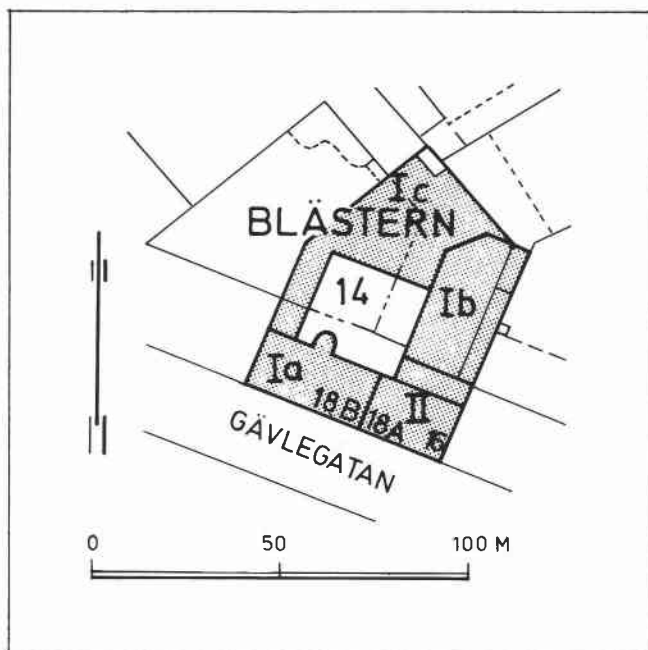
Våningsyta: 13,746 kvm

Stadsplan: Pl 1761 B, fastställd den 11 juni 1937

Ia Kontorshus, 1930, Sigurd Lewerentz

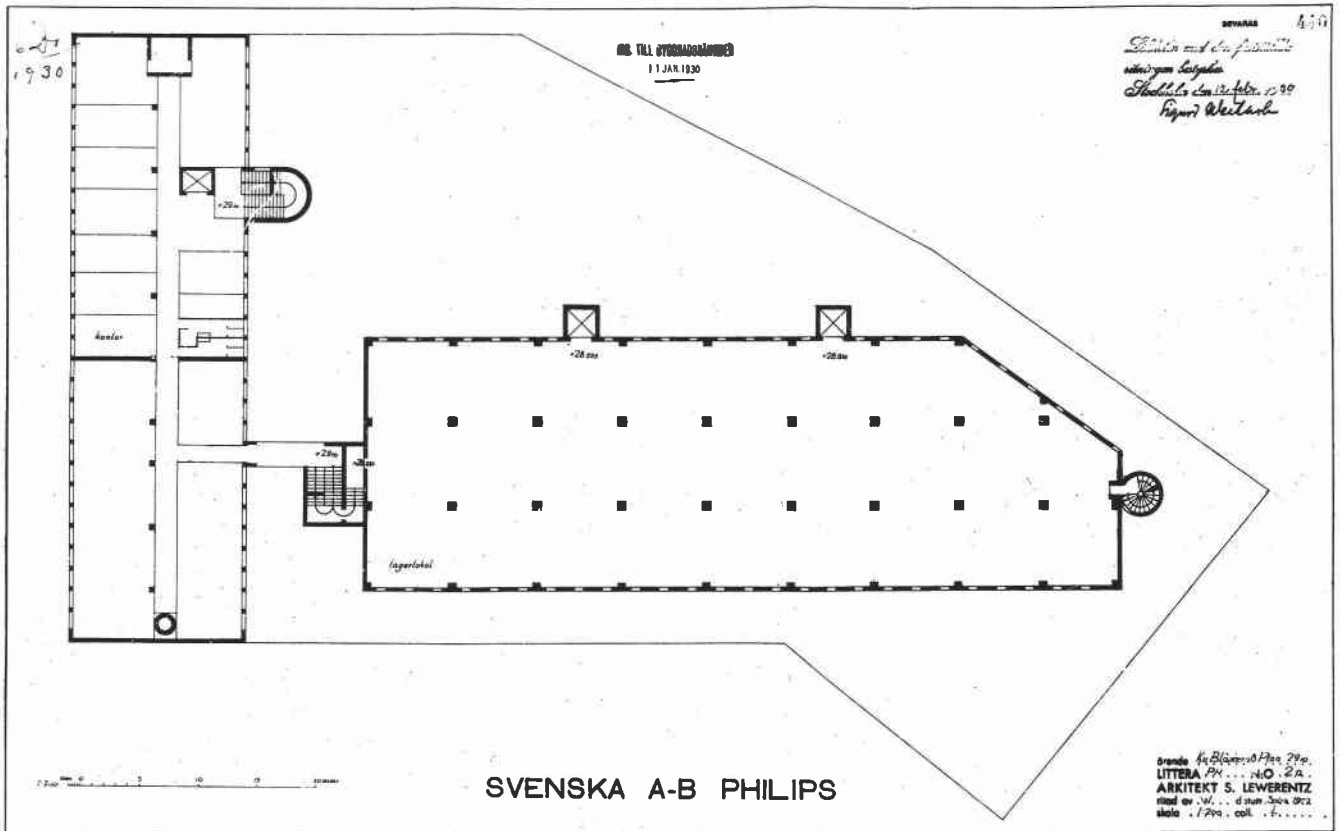
Ia,b Lager- och verkstadshus, 1930,
Sigurd Lewerentz

II Kontorshus, 1947, Lennart Tham

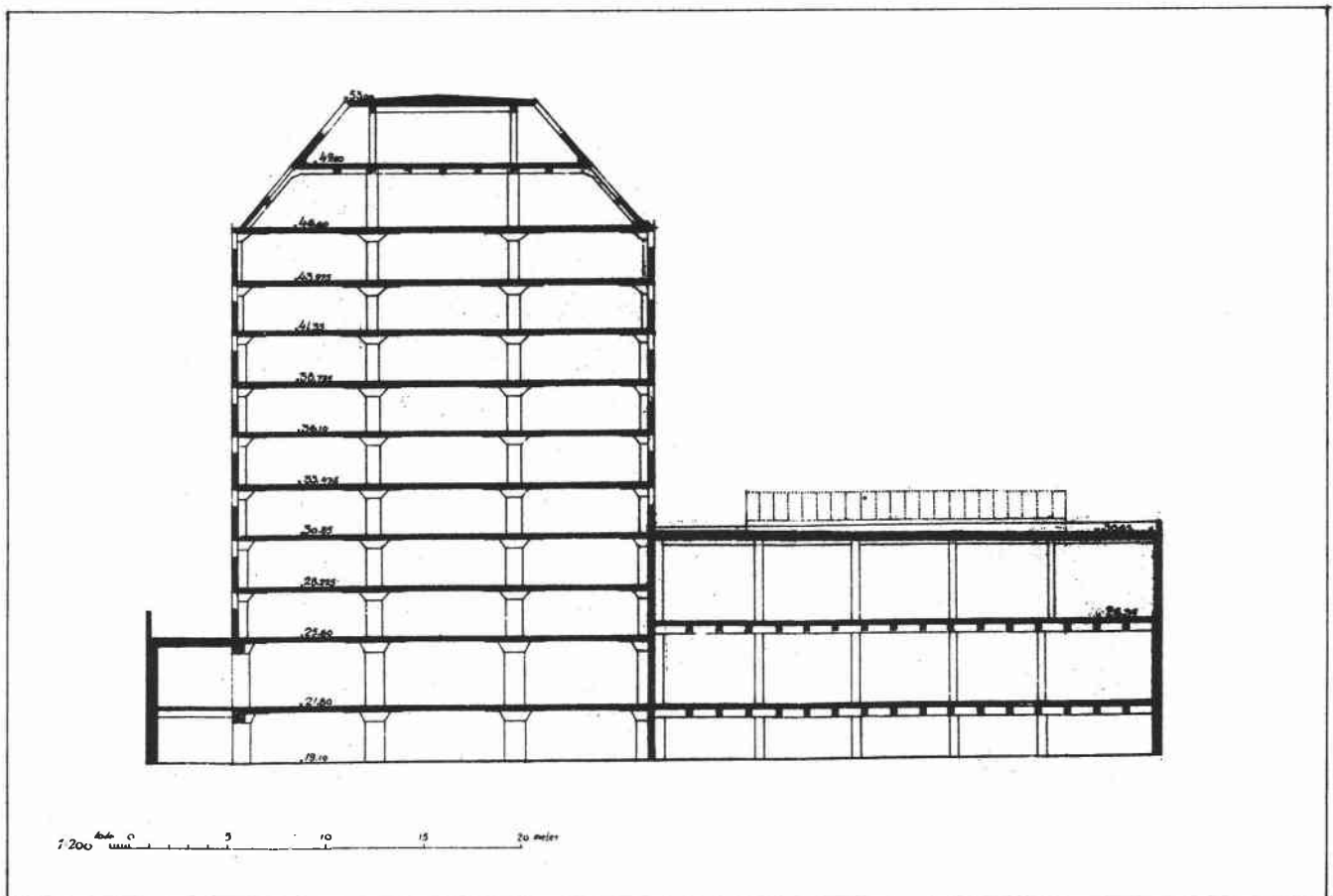
Blästern 14, hus II och hus Ia t.v. vid Gävlegatan. 1977, Ingvar Lundkvist. Fi 27034.

Svenska AB Philips nybyggnad, gathus Ia och lagerbyggnad Ib, Sigurd Lewerentz. BNA 1930.

Sektion av lagerbyggnad Ib. BNA 1930.

Historik

Svenska Philips industribyggnad uppfördes 1930-31 efter Sigurd Lewerentz ritningar och bestod av en kontorsdel vid gatan och lagerlokaler på gården. Kontorshuset Ia, som hade sex våningars höjd och två takvåningar under sadeltaket, upptog nordvästra delen vid Gävlegatan medan sydvästra delen bestod av en envånings panncentral med tillhörande skorsten. Gathusets, Ia, fasad putsades med terrasit.

Gårdsbyggnaderna var avsedda för lagerlokaler och monteringsverkstäder med pelardäckkonstruktion. Hus Ib byggdes med endast 2,60 m avstånd mellan bjälklagen, varigenom byggnaden erhöll 8 plan samt två takplan i höjd med gathuset. Hus Ic uppfördes i trevåningshöjd. De två källarvåningarna sträckte sig under hela tomten.

1947 föreslog Svenska Philips en utvidgning av lokalerna på fastigheten varvid gathuset, Ia, tillbyggdes efter Lennart Thams ritningar med hus II, vilket ersatte panncentralen, och de båda husen Ia och II erhöll två gemensamma indragna takvåningar. I hus II inrättades byggnadens huvudentré, klädd med vit marmor resp blå och grå stuccolustro. 1963 vidtog en ombyggnad i hus Ic för garage och lagerlokaler.

Efter Svenska Philips avflyttning disponerades lagerlokalerna av Stockholms Bryggerier. Landstingsförbundet övertog fastigheten 1970.

Nuvarande verksamhet

Landstingsförbundet disponerar kontorshuset Ia och II. Lagerlokalerna är delvis uthyrda till olika firmor.

Planförhållanden (för Blästern 3,4,5,6,11,13 och 14)

Stadsplan: P1 1761 B fastställd den 11 juni 1937.

Ändamål: Industri.

Byggnadsrätt: Höjd 22 meter över vidliggande gata mot Norra Stationsgatan, Hälsingegatan och Gävlegatan resp 17,5 meter mot Hudiksvallsgatan. Gårdarna i kvarterets inre får i huvudsak överbyggas.

Översiktliga planer: Zonplan 70 anger arbetsområde. Trafikplan 77 anger kvarteret beläget i ett område med begränsad genomfartstrafik. Norra Stationsgatan utgör huvudgata. Hälsingegatan och Gävlegatan är matargator.

Kommentarer: Gällande stadsplan saknar skyddsbestämmelser varför den formellt ej förhindrar omdaning genom rivning/nybyggnad.

Gällande stadsplan kan ligga till grund för bevarande-ombyggnad. Ur plansynpunkt kan nuvarande eller liknande verksamheter fortsätta i kvarteret. Utfarter får ordnas mot samtliga gator.

Trapphus i hus II. S82-0489-6.

Lagerlokal i hus Ib. S82-0489-4.

Gårdsfasad av hus Ia och II, lagerhuset Ib t.v. S82-0489-9.

Lagerlokal i hus Ib, vån 4 tr. S82-0489-1.

Byggnadernas utformning och skick

Denna anläggning har en mer differentierad utformning än övriga fastigheter i kvarteret. Gatuhuset, Ia och II, är en smal, putsad byggnad i sex plan samt två in-dragna takvåningar och två källarplan. Husdjupet är endast 15 m. Betongstommens pelardelning är 5-8 m och rumshöjden 3,2 m. Fönstren är regelbundet och tätt placerade.

En gårdsunderbyggnad, Ic, i tre plan har betongstomme och rumshöjder på drygt 3 m. På en del av denna byggnad är vidare uppförd en magasinsbyggnad, Ib, i tio plan med små, glest placerade fönster och mycket låg rumshöjd, 2,1-2,3 m. Den kraftiga betongstommen med pelardelning på 7 m har tillåten golvlást på 650 kg/kvm.

Byggnaderna är exteriört i gott skick, bortsett från smärre putsskador på magasinsbyggnaden. Installationerna, ventilation, hissar m m i gatuhuset, Ia och II, behöver rustas upp.

Kommunikationsläget är gott. Busshållplats finns i kvarteret. Det är ca 1.000 m till S:t Eriksplans T-banestation och något längre till Karlbergs pendeltågsstation. Gatuhuset har två trapphus med hiss. Rörelsehindrade kan nå lokalerna via en ramp i genomfart upp på gårdens övre plan. Gårdsbyggnaderna Ib, c nås via en rymlig nedfart till bottenplanet. I byggnad Ib finns två godshissar. Det finns 65 parkeringsplatser varav drygt 20 under tak överst i byggnad Ic.

Användningsmöjligheter

Fastigheten köptes 1970 av landstingsförbundet som använder gatuhuset till kontor, en användning som torde bestå under överskådlig tid. Ett företag, SCA, hyr lokalerna i byggnad Ic och flera plan i byggnad Ib för emballagetillverkning, lager och kontor. Landstingsförbundet har arkiv och bibliotek samt diverse förråd i en del av återstående utrymmen i magasinsbyggnaden Ib. Lager och tillverkning i byggnad Ic torde kunna bestå. Lokalerna är rymliga och transporttillgängligheten även för tyngre fordon acceptabel. Den låga rumshöjden, som krävde dispens vid inredning till bibliotekslokaler, bristen på fönster och skrymmande pelare ger dock lokalerna i byggnad Ib dåliga förutsättningar för ekonomiskt utnyttjande på lång sikt.

Bevarandesynpunkter

Industrianläggningen har en enhetlig front mot Gävlegatan samt en sammanhållen gårdsmiljö.

Förslag till skyddsföreskrifter

F d Svenska Philips anläggning på fastigheten Blästern 14 bedöms ha större kulturhistoriskt värde. BS 38 §, andra stycket, är tillämplig.

Skyddsföreskrifterna bör ha följande lydelse:

Byggnaderna, på kartan markerade Ia, Ib och Ic, får till sitt yttre inte förändras.

Ovan angivna byggnader bör vid stadsplaneändring betecknas med q.

Flygfoto 1980, Ingvar Lundkvist. Kv Blästern närmast t.h. FB 14912.

DYKAREN 10

Adress: Alströmergatan 39-43

Verksamhet: Kontor, möbellager, m m

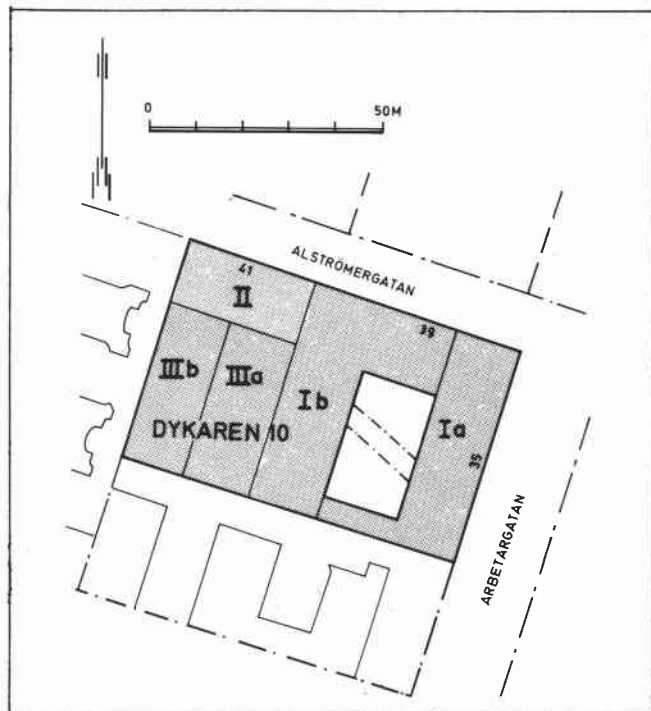
Ägare: Länsförsäkringar Stockholm

Markareal: 3.552 kvm

Våningsyta: Bostäder 70 kvm,
lokaler 10.960 kvm

Stadsplan: P1 1376 A, fastställd
28 september 1934

- Ia Verkstadshus, 1898-99, Gustaf Lindgren. Körport, påb 1 vån 1916.
- Ib Verkstadslokaler, 1917, G A Nilsson. Tillb 1929, Carl Åkerblad.
- II Gjuteri, 1912-, Martin Eriksson.
- IIIa Verkstadslokaler, 1938-48, Joel Lundevist.
- IIIb Gårdsöverbyggnad, 1938-.

Anläggningen från öster, 1979. FB 13821.

Historik

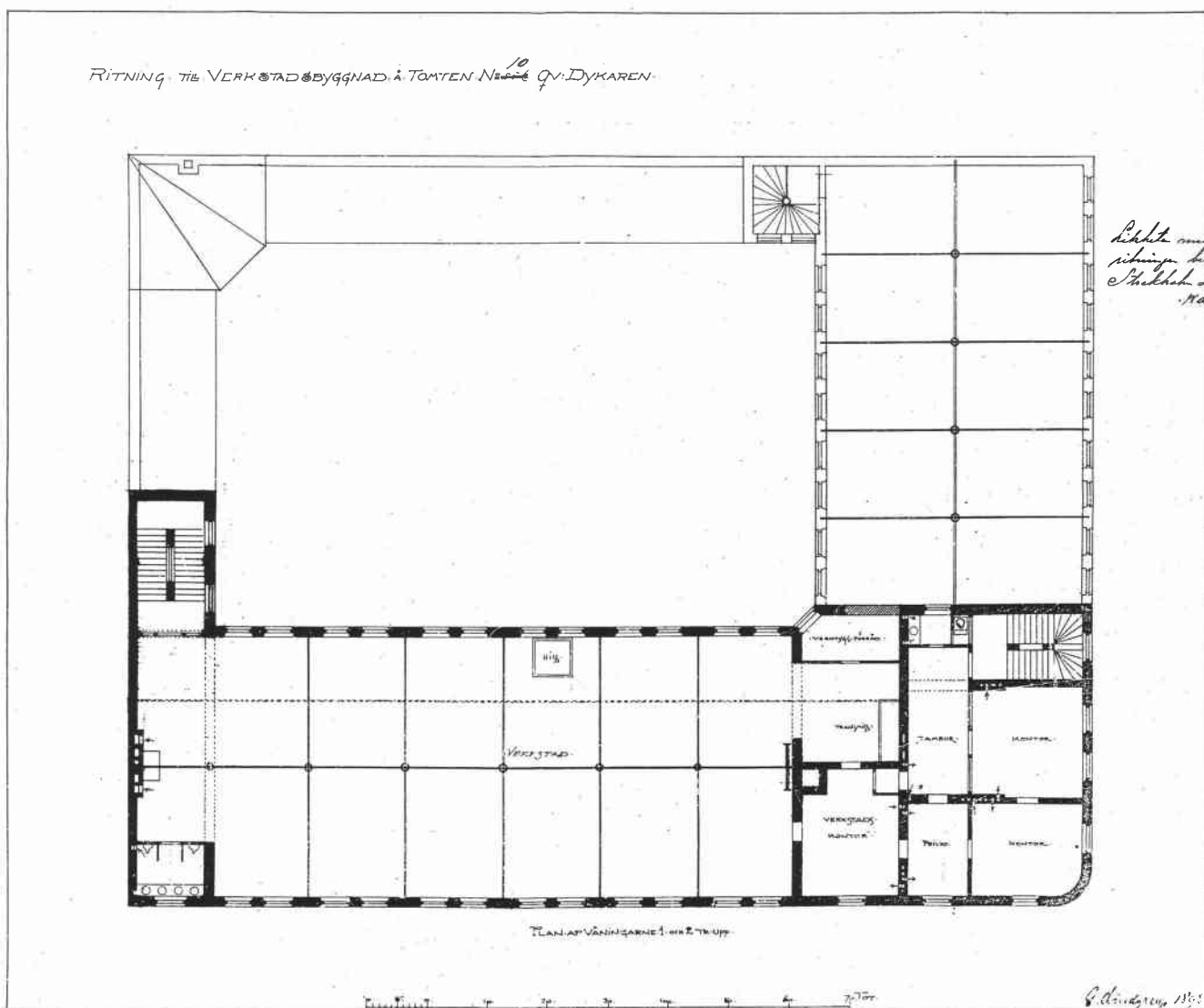
Gerhard Arehn började under 1890-talet tillsammans med uppfinnaren Frans Daniel Lundgren att konstruera och tillverka olika maskiner för tändsticksindustrin.

Den första verkstaden hyrdes en trappa upp i J W Grundbergs lokaler på Kungsholmen (sedan 1893 Separator). År 1893 flyttade Arehn till lokaler i Karlsvik och året därpå tillverkades 98 tändsticksmaskiner av 44 anställda arbetare.

I oktober 1897 inköptes tomten i Dykaren 10 av Gerhard Arehns Mekaniska verkstad för en summa av 31.741 kronor. Arkitekten Gustaf Lindgren fick i uppdrag att utföra ritningar till en verkstadsbyggnad. Ritningarna låg färdiga i april 1898 och i juli samma år uppdrogs åt byggmästare Lars Pettersson att uppföra byggnaden. För grundläggningen svarade firman Eriksson & Bergström. Byggkostnaderna uppgick till 250.444 kronor.

Byggnaden (I a) uppfördes i tegel med tre våningar och vind med lanternin. Källarvåningen rymde bl a ångmaskinrum, smedja och kolförråd. Våningsplanen upptogs av en stor verkstadslokal vardera. Byggnadens hörndel uppfördes i fyra våningar samt

Planritning till verkstaden, sign G Lindgren, 1898. BNA.

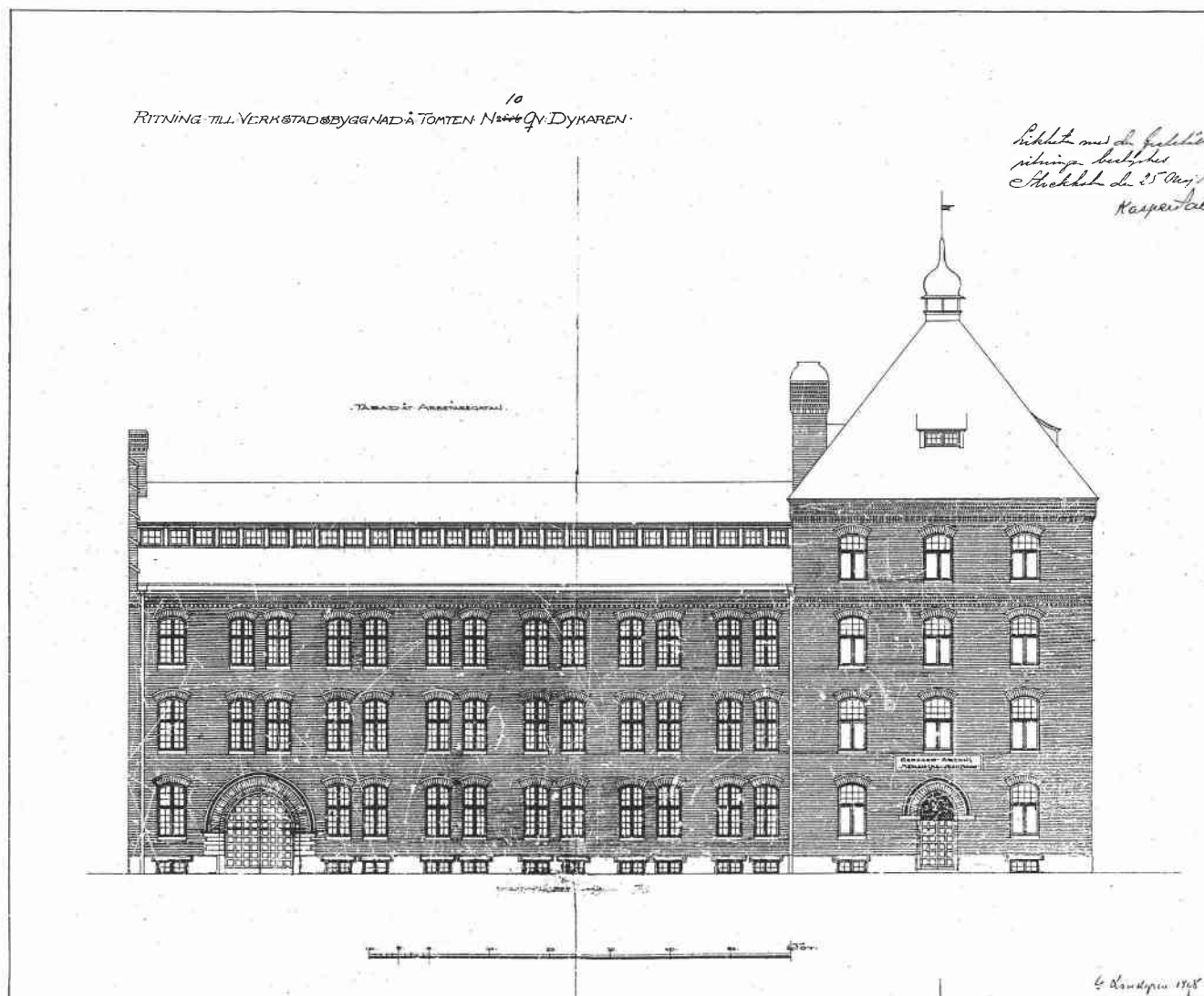

vind och rymde kontor, utställningslokaler samt bostadsvåningar. Denna del gavs en tornliknande utformning med avrundat hörn och tälttak krönt med spira. Mot södra tomtgränsen byggdes en flygel med trapphus i tre våningar samt toaletter, portvaktsrum och litet gjuteri i en våning. Körporten och entrén till kontorsdelen var placerad längs Arbetargatan. Fasaderna i rött tegel hade sparsamma dekorativa element, som profilerad takfot, spetsbågiga portar samt brandmur, trapphus och frontespis mot gården i form av trappstensgavlar samt ankarslutar av smidesjärn. Bjälklagen bars av gjutjärnspelare. Byggnaden fick redan från början hiss.

År 1898 registrerades Gerhard Arehns Mekaniska verkstad som aktiebolag. Produktionen påbörjades i de nya lokalerna 1899 och i januari 1900 hade bolaget en kontorschef, en bokhållare, en verkmästare, en maskinist samt 55 arbetare i sin tjänst. Under de första åren hyrdes den övre våningen ut till AB Telefonfabriken. Produktionen expanderad kraftigt under 1900-talets början, främst beroende på en alltmer ökande exportmarknad.

Verkstadens behov av gjutgods tillgodosågs av olika gjuterier i Stockholm, men 1902 inköptes Dykaren 11, där ett gjuteri uppfördes. Byggmästaren K I Gustafsson fick i uppdrag att uppföra byggnaden. Ritningarna är signerade Martin Eriksson 1912, och visar en envåningsbyggnad med lanternin och tegelfasader, innehållande en stor gjuterihall med biutrymmen (II). (Gjuteriet är nu rivet och på platsen är ett nytt hus uppfört.)

Fasaden längs Arbetargatan. Ritning signerad G Lindgren, 1898. BNA.

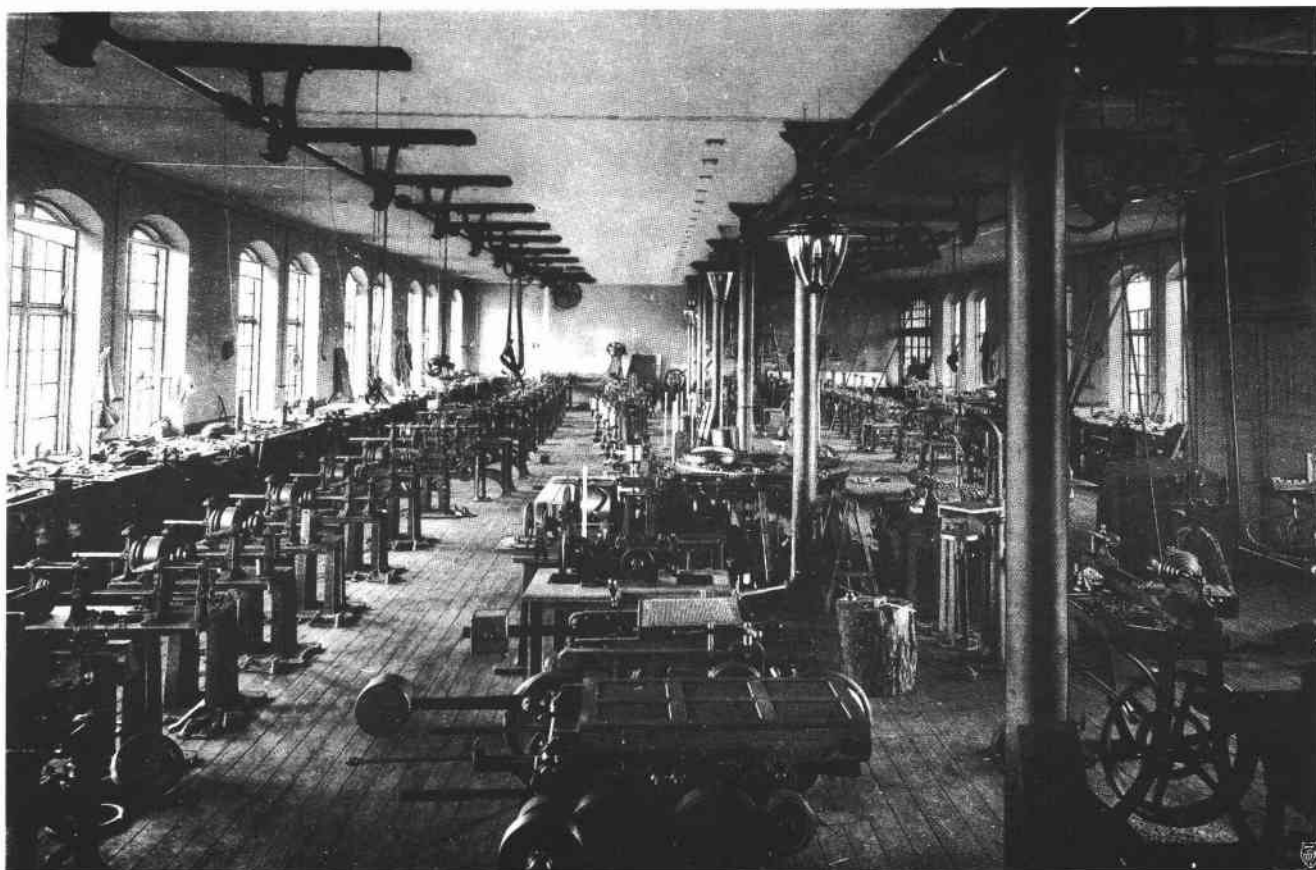
En utvidgning av verkstaden planerades redan 1907, men först 1916 uppdrog Arehns åt byggmästaren C G Kjellberg att höja verkstadsbyggnaden en våning samt att sätta igen körporten mot Arbetargatan och att uppföra en portvaktsbostad och en körport mot Alströmergatan. Vidare påbyggdes gårdsbyggnaden och ett lunchrum för personalen inrymdes i kontorsdelens vindsvåning.

Tillverkningen utvidgades 1917-18 och kom även att omfatta verktygsmaskiner. Samtidigt fick man i uppdrag att konstruera och tillverka maskiner för Svenska Tobaksmonopolet.

Detta medförde en utbyggnad (I b) av anläggningen som påbörjades 1917. Arkitekt Georg A Nilsson utförde ritningarna till en nybyggnad i 4 våningar samt vindsvåning. Arkitektens första förslag från 1916 visar tegelfasader som i sitt formspråk påminner om den äldre byggnaden. I det slutliga förslaget fick byggnaden fasader av modernare slag, putsade och lisenindelade med stora rektangulära fönster och klassicerande drag. Byggnaden, som är en betongkonstruktion utförd av professor H Kreüger, innehöll en stor verkstadslokal i vardera planet. I våning en trappa förbands det nya huset med det gamla genom en gångbro över gården i anslutning till hissarna i respektive hus. År 1929 gjordes ytterligare en utbyggnad av anläggningen. Husen från 1917 (I b) tillbyggdes mot söder och sammanbands med gårdshuset som tillbyggdes. Bygget utfördes av byggnadsfirman Kreüger & Toll och ritningarna är stämplade Carl Åkerblad. Fasadutformningen följer i alla delar 1917 års byggnad. I hela anläggningen gjordes samtidigt ombyggnader och förändringar och gården överbyggdes.

År 1927 inköptes AB Formator av Arehns. AB Formator bildades 1907 för att exploatera en uppfinning för pressgjutning. Produktionen inriktades senare på gängverktyg och vapen. Företaget flyttade 1911 från hyrda lokaler i Hornsberg till Arbe-

Interiör av fabriken (Ia), ca 1908. De färdiga maskinerna uppställda på rad för fotografering. Ur reklambroschyr för G Arehns i SSM:s arkiv.

targatan 33 och sex år senare till en nyuppförd verkstadsbyggnad i Skutan 2, mitt emot Arehns anläggning. De både fastigheterna förbands med en viadukt över Alströmergatan 1929-30.

Gjuteriverksamheten lades ner 1934 och gjuteriet byggdes om till monteringshall för tyngre maskiner. Under andra världskriget kom tillverkningen att till stor del omfatta krigsmaterial, bl a förgasare till flygmotorer, torpedgyroskop och optiska instrument.

År 1938 projekterades för en ny utbyggnad med Kreügers konsulterande ingenjör-firma som konstruktör. Ritningarna är stämplade Joel Lundqvist, arkitekt. Planerna gällde ursprungligen hela Dykaren 11, med rivning av gjuteriet. De kom slutligen att omfatta en byggnad i 4 våningar (III a) med takterrass (för provning av optiska instrument), släta putsfasader och breda fönsterband, förlagd bakom gjuteriet. Tomtens sydvästra del bebyggdes med en envåningsdel med lanterniner (III b).

År 1943 bytte bolaget namn och inregistrerades som Arencos Aktiebolag. Anläggningen i Dykaren hade under året byggts ut allt efter verksamheternas expansion, men redan under 1940-talet började anläggningen bli otillräcklig. Lagerlokaler hyrdes i grannfastigheterna och 1947 anskaffades en stor lagerbyggnad i Solna. 1960 lämnade Arencos lokalerna i Dykaren och hela produktionen flyttades till Vällingby.

Efter Arencos flyttning har flera mindre ombyggnader skett för att anpassa lokalerna till de senare verksamheterna. Bl a har en telferlucka och två körportar tagits upp mot Alströmergatan. Nya hissar har installerats och fönster har bytts ut. Rumsindelningar för kontor har skett i den gamla byggnaden och delvis även i tillbyggnaderna.

Nuvarande verksamhet

Fastighetens bottenplan disponeras sedan 1971 av Lundqvists inredningar för butik, lager och huvudkontor.

Grafisk Maskinservice AB, GMS, har sina lokaler i våningen 1 tr, och flyttade in i fastigheten direkt efter Arencos avflyttning 1960. GMS är ett verkstadsföretag som utför reparationer och enstaka nyproduktioner av grafiska maskiner. (Vid besök 1983-09-15 utflyttade.)

I våning 2 tr har FFV Mipro, tidigare Saab-Scania Robot, elektroniksektionen, haft sin produktion sedan 1960-talets början men är nu under utflyttning. (Vid besök 1983-09-15 utflyttade.)

Våning 3 tr i det äldsta huset (I a) disponeras sedan i november 1981 av ett dataföretag, Technitron Sweden AB, som säljer och lagerhåller amerikansk tillverkade datamaskiner.

Källarlocalerna utnyttjas delvis som lager för de inhyrda företagen.

Delar av källaren, delar av våning 3 tr, vindsvåningen m fl lokaler står outnyttjade.

Planförhållanden

Stadsplan: P1 1376 A fastställd den 28 september 1934.

Ändamål: Stadsplanen syftar mot bebyggande för bostadsändamål men omöjliggör inte utbyggnad och utnyttjande av fastigheten för industriändamål.

Byggnadsrätt: Höjd 19 meter mot Arbetargatan och 14 meter mot Alströmergatan över intilliggande gatumark. Utöver fem våningar mot Arbetargatan får vind inredas för bostadsändamål. Mot Alströmergatan och gård får fyra våningar uppföras utan vind. Hustjocklek 14 meter och underbyggande får ske av gård.

Översiktliga planer: Zonplan 70 anger bostadsområde. Trafikplan 77 anger fastigheten belägen i område med begränsad genomfartstrafik. Närmaste matargata är Fleminggatan.

Kommentarer: Skyddsbestämmelser saknas varför stadsplanen formellt ej förhindrar omdaning genom rivning/nybyggnad. För huvuddelen av fastigheten har föreslagits bostadsanvändning som tilläggsbestämmelse i det stadsplanearbete som följer upp zonplanen. För nuvarande användning finns övergångsbestämmelser. Ur plansynpunkt kan nuvarande eller liknande verksamheter fortsätta inom fastigheten.

Gården från norr. S82-0254-4.

Den överbyggda gården (IIIb) från söder. S82-0254-12.

Lokalen under den överbyggda gården (IIIb). S82-0256-10.

Byggnadernas utformning och skick

Föremål för bedömning är byggnaderna I och III.

Nr I a & b

Dessa äldre delar (1898-1929) bildar en sluten fyravåningsvolym plus källare och vind kring en trång gård, 11 x 25 m. Lokalerna i dessa delar har måttligt husdjup, ca 14 m, rumshöjder på 3,4 - 4,0 m och delvis (I b) god golvbärighet med tillåtna laster på 1 ton/kvm.

Lastning och lossning kan ske direkt från gata via lastport och telfer på 1 tr samt från gården via lastkajer med anslutning till godshiss å 2 ton på vardera långsidan. Den låga porthöjden, 2,2 m, begränsar emellertid transportererna till mindre paketbilar. En lastkaj är dessutom för låg med sina 0,6 m över mark.

Taken på dessa byggnader behöver repareras. Fönstren mot gården kommer att bytas ut under pågående renoveringsarbeten invändigt, närmast av brandskyddsskäl. På sikt behöver samtliga fönster bytas ut p g a dåligt skick och krav på bättre energihushållning. Även ventilationssystemet behöver förnyas.

Nr III

Tillbyggnaden från 1940-talet är en robust betongkonstruktion i fyra plan plus källare och vind med stort husdjup på 18 resp 26 m på de övre planen. Bottenvåningen täcker hela gårdsytan bakom gjuteriet och har enbart överljus. Transporterna till denna byggnad går via infart och lastkaj i gjuteribyggnaden till nybyggd godshiss på 1,5 ton. En särskild nedfart från gata för dessutom till källare med förråd och skyddsrum. Byggnaden är i hyggligt skick, men de stora fönsterytorna på övre plan medför besvär med solinstrålning resp kallras.

Anläggningen som helhet

Kommunikationsläget är gott vad avser kollektivtrafik med 300 m till S:t Eriksplans T-banestation. Kvarterets tillgänglighet för biltrafik är däremot begränsad. Fastigheten är ansluten till fjärrvärmesystemet.

I samband med nybyggnad och ombyggnad kan lokalerna i viss utsträckning göras tillgängliga för rörelsehindrade.

*Matsal hos Grafisk Maskinservice AB,
hus Ia, 1tr. S82-0256-5.*

Vinden, hus Ia. S82-0257-2.

Våning 3 tr i hus Ib. S82-0254-1.

Användningsmöjligheter

Läget är i innerstaden och de små ytorna för lastning och lossning gör fastigheten mindre lämpad för fortsatt tyngre industriell verksamhet. De enda kvarvarande företaget av denna typ, Grafisk Maskinservice AB, är också på väg att flytta. Husdjup och rumshöjder i byggnad I är lämpliga för kontorsverksamheter. Sådana håller också på att fylla upp lokalerna, däribland ett dataföretag som även omfattar mindre förråd och serviceverkstad.

Det rivna f d gjuteriet (II) kommer att ersättas med en kontorsbyggnad i fyra plan på totalt ca 3.000 kvm våningsyta. I källaren blir garage med 26 bilplatser. De djupare lokalerna i byggnad III lämpar sig bättre för någon form av lättare

FFV Mipros lokaler i hus IIIa, 2 tr. S82-0255-4.

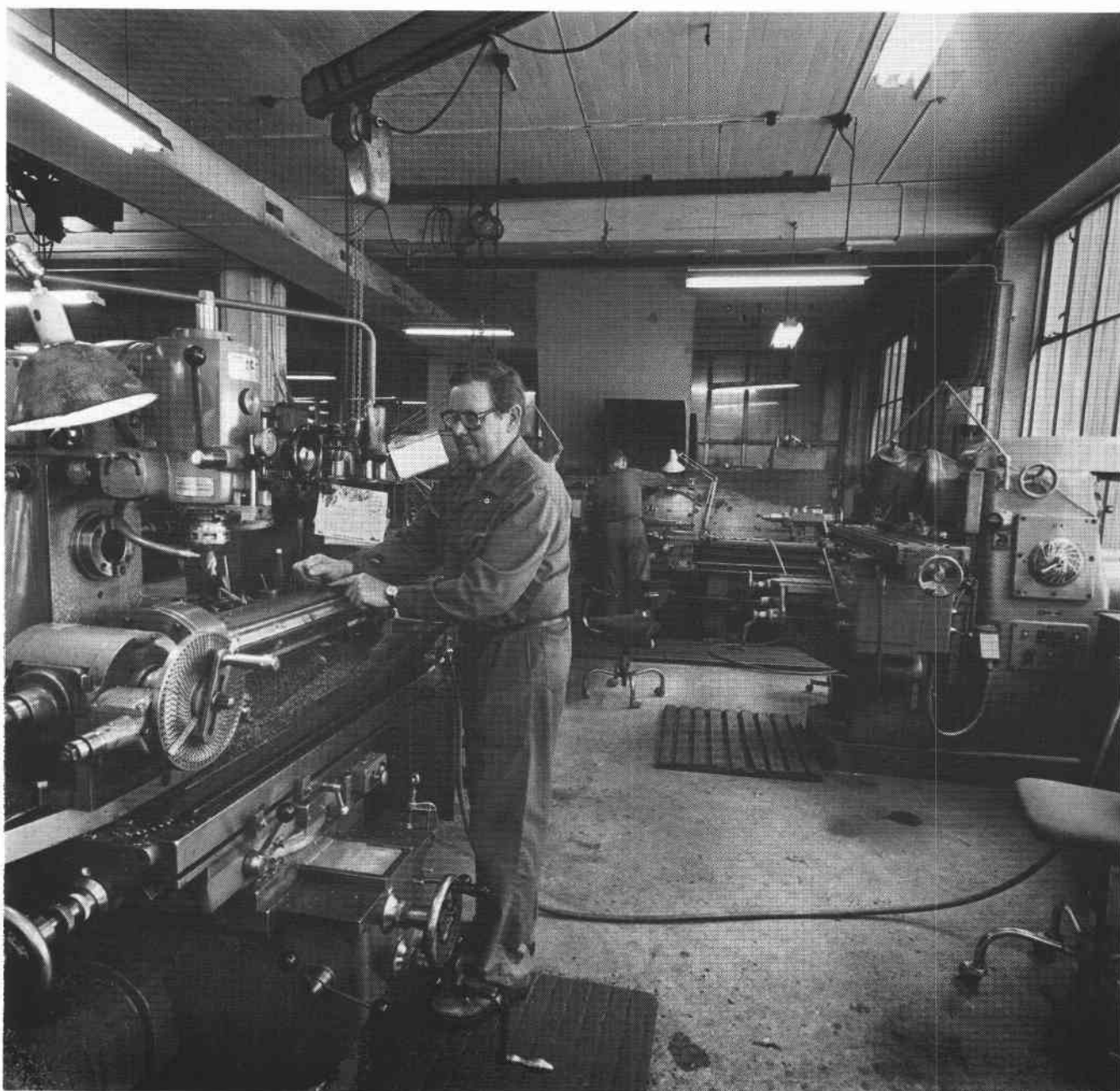

industri och lager. Förhandlingar pågår med landstingsförbundet som avser hyra dels 1.300 kvm för en handikappverkstad, dels 700 kvm för ett tandtekniskt laboratorium.

Lundqvists Hyllor har hyrt bottenplan i byggnad II och III och kommer troligen att stanna kvar och hyra ett övre kontorsplan som ersättning för lokalerna i den rivna byggnad II.

Hyesnivån låg tidigare för t ex Grafisk Maskinservice på ca 400 kr/kvm och år. Renoverade kontorslokaler kostar f n 650 kr/kvm och år medan helt ombyggda lokaler för landstinget kan hamna på 850 kr/kvm och år. Sammanfattningsvis kan sägas att den användning som med hänsyn till lokalernas läge och utformning är funktionellt lämplig och ekonomiskt möjliggör underhåll och upprustning nu också håller på att komma till stånd. Förnyelsen bör kunna ske utan nämnvärda förändringar av exteriören.

Grafisk Maskinservice AB. Verkstadslokal i utbyggnaden IIIa, 1tr. S82-0254-11.

Anläggningens fasader vid Alströmergatan. Th det nybyggda huset (1983) på platsen för det gamla gjuteriet. Foto 1984, Ingvar Lundkvist. S84-0115-3.

Bevarandesynpunkter

Anläggningen, som illustrerar verkstadsindustrin utveckling från det expansiva 1890-talet och framåt och ger exempel på olika perioders industribyggande, äger ett större kulturhistoriskt värde.

Den äldsta byggnaden (I a) med röda tegelfasader och tät fönstersättning är en för sin tid typisk industribyggnad för Stockholms innerstad. Exteriören har sin ursprungliga karaktär bevarad medan interiören blivit kraftigt förändrad.

De senare utbyggnaderna är i stort sett bevarade med stora fönsterytor, huvudsakligen i ursprungliga bågar och med öppna väningsplan.

Vid framtida renoveringar bör anläggningens yttre bibehållas med ursprunglig fasadutformning. Av största betydelse för anläggningens karaktär är att de stora fönsterytorna bibehålls intakta och att de smäckra fönsterbågarna av järn i utbyggnaden III a bevaras. Den ursprungliga planlösningen bör också bibehållas.

Från kulturhistorisk synpunkt - för att bevara industrikaraktären - är en fortsatt industrianvändning av fastigheten att föredraga.

Förslag till skyddsföreskrifter

F d Gerh. Arehns Mekaniska verkstads anläggning på fastigheten Dykaren 10,11 bedöms äga ett större kulturhistoriskt värde. Undantagen är gårdsöverbyggnaden III b. BS 38 §, andra stycket, är tillämplig.

Skyddsföreskrifterna bör ha följande lydelse:

Byggnaderna I a, I b och III a, markerade på kartan, får till sin exteriör inte ytterligare förvanskas.

Byggnaderna I a, I b och III a bör vid stadsplaneändring betecknas med q.